

Poznawcza rola ciała: uwagi wstępne

Przemysław Nowakowski
Zakład Teorii Poznania i Metodologii Nauk
UMK Toruń

Referat będzie próbą zarysowania zarówno zakresu współcześnie prowadzonych badań nad rolą ciała w poznaniu, jak i relacją z aktualnego stanu badań własnych referenta.

1. Wstęp: uwagi ogólne

Wstęp będzie próbą ogólnej charakterystyki, aktualnie poruszanych zagadnień w dziedzinie określanej jako „ucieleśnione poznanie” (*embodied cognition*), zarówno w filozofii jak i w naukach poznawczych (w tym neuronaukach, psychologii czy robotyce). Szczególnie uwzględnione zostaną dziedziny badawcze jakie wyłoniły się na przetrznie ostatnich piętnastu lat z ucieleśnionego poznania.

Więcej uwagi zostanie poświęcone tym ze współczesnych badań, które zdaniem referenta są najistotniejsze dla zbadania poznawczej roli ciała.

2. Badania nad wieloaspektowością ciała

Druga część wystąpienia przeznaczona zostanie na omówienie „rodzajów ciał”, jak i obecnej we współczesnej literaturze przedmiotu złożoności ciała jako postrzeganego i postrzegającego. W artykule *The Phenomenology of Bodily Awareness* J.L. Bermudez wyróżnił cztery reprezentacje ciała: pojęciową, semantyczną, afektywną i homeostatyczną. Każda z tych reprezentacji, sama jest bardzo złożona, a przecież nie została wśród nich nawet wspomniana percepcyjna reprezentacja ciała.

Dysponujemy pięcioma zmysłami eteroceptywnymi, tzn. takimi, którymi postrzegamy przedmioty niebędące ciałem i każda z tych modalności jest związana z funkcjonowaniem ciała, może także postrzegać ciało, a ponadto dysponujemy wyjątkowo złożonymi mechanizmami postrzegania samego ciała (zmysłami interoceptywnymi). Dzięki propriocepcji odczuwamy aktualne położenie części ciała, dzięki kinestezom ruch ciała, dzięki czuciu trzewnemu odczuwamy aktualny stan wnętrza naszego ciała, a dzięki nocycepcji czujemy ból, a przecież odczuwamy jeszcze zmęczenie, ciężar ciała, przyjemność ruchu itd.

Poza analizami złożoności cielesności w naukach szczegółowych wspomniane i omówione zostaną takie kategorie jak obraz i schemat ciała, poczucie sprawstwa i poczucie własności, doświadczeniowa, funkcjonalna i neuronalna analiza działania, analiza ciała „w głąb” (*in-depth body*), cielesne ja itd. wszystkie te zagadnienia stanowią pojęciowe wzbogacenie empirycznych i często stanowią centralne zagadnienia badań nad ucieleśnionym poznaniem.

3. Rola ciała w poznaniu

Trzecia część wystąpienia będzie przeznaczona na:

- A. Przy wykorzystaniu analiz z punktu (2) wskazane zostaną warunki, które powinny być spełnione by możliwe było mówieni o *nietrywialnym ucieleśnieniu* poznania;

B. Wskazaniu na te badania w których można zauważyć wspomniane nietrywialnie ucieleśnienie

4. Zakończenie: Przestrzeń ciała

Na zakończenie wskazane zostaną dalsze możliwe pola badań w ramach zarysowanych przez referenta. Szczególnie zaakceptowana zostanie próba opisu **przestrzeni ciała** w działaniu i poznawaniu i bardzo ważnego związku pomiędzy ciałem i przestrzenią (dokładniej rodzajami kodowania informacji przestrzennej) jako istotnego etapu w rozumieniu roli ciała w poznaniu.

Przemysław Nowakowski